

HEMŞİRELİK BİLİMİ
Dergisi

Journal of
NURSING SCIENCE

Hemşirelik Bilimi Dergisi

Journal of Nursing Science

<http://dergipark.gov.tr/hbd>

e-ISSN:2636-8439

Orijinal Araştırma

Hemşirelik Öğrencilerinin Ruhsal Hastalıklara Yönelik İnançları Beliefs of Nursing Students For Mental Illnesses

Ümran DAL^a, İlayda Oylum GÜLERYÜZ^a, Ezgi ÜLKER^a, Tülay DEMIRAY*,^b

^a Yakın Doğu Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, KKTC.

^b NPIstanbul Beyin Hastanesi, İSTANBUL.

ÖZET

Giriş: Ruhsal Hastalık ve hastalara karşı; aileler, toplum, sağlık çalışanları olumsuz inançlar içerisinde olmaktadır. Bu durum; hasta ve ailelerinin yardım arama davranışlarını etkileyebilmekte, hasta ve aileler toplumsal olarak kendilerini değersiz hissetmesine sebep olabilmektedir. Sağlık çalışanları arasında, ruhsal hastalıklara yönelik inançların olumlu olması, hasta ve ailenin tedavi sürecindeki desteğini olumlu yönde etkileyecektir.

Amaç: Bu araştırma; hemşirelik birinci ve son sınıf öğrencilerinin ruhsal hastalıklara yönelik inançlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma 2014-2015 güz yarısında, Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören, 224 öğrenci ile tanımlayıcı olarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında, Kişisel Bilgi Formu ve Ruhsal Hastalığa Yönelik İnançlar Ölçeği (RHYİÖ) kullanılmıştır.

Verilerin değerlendirilmesinde; Çapraz tablolarda ki kare analizi, ölçeğin iki seçenekli sorularla karşılaştırmasında bağımsız guplarda t testi, iki seçenekten fazla olan değişkenlerde tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf ve RHYİÖ toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında; çaresizlik ve kişilerarası ilişkilerde bozulma ve RHYİÖ toplam puan ortalamaları, 4.sınıf öğrencilerinin 1.sınıf öğrencilerinden anlamlı derecede yüksek olup olumsuz inanca sahip olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Öğrenciler; RHYİÖ'nin toplam puan ortalamasından 48.71 ± 14.91 , tehlikelilik alt ölçeği toplam puan ortalamasından 21.00 ± 6.07 , çaresizlik ve kişilerarası ilişkiler alt ölçeği toplam puan ortalamasından 25.92 ± 9.96 , utanma alt ölçeği toplam puan ortalamasından 1.80 ± 2.60 puan aldıkları saptanmış olup; Ruhsal hastalığı olan bireylere karşı olumlu inançları olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Öğrencilerin, RHYİÖ'nin toplam puan ortalamasından 48.71 ± 14.91 almaları, ruhsal hastalığa yönelik inanışlarının olumlu olduğu göstermiştir. Ancak; psikiyatri hemşiresi olarak çalışmak isteyen öğrencilerin bile, hastalar ile ilgili çaresizlik, kişilerarası ilişkilerde bozulma olacağı ile ilgili olumsuz tutumları olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Ruhsal Hastalık, İnanç, Öğrenci Hemşire.

ABSTRACT

Background: Mental Illness and against patients; families, community, health workers are in negative beliefs. This situation; The patients and their families may cause the patients and their families to feel themselves worthless. The positive beliefs of mental health among health workers will positively affect the support of the patient and the family in the treatment process.

Purpose: This study was performed on the purpose of determining the beliefs of first grader and senior students of nursing for mental illnesses.

Method: The study was performed descriptively with 224 students who receive education in Near East University Faculty of Health Sciences Nursing Department in the 2014-2015 fall semester. Personal Information Form and Scale of Beliefs for Mental Illnesses (SBMI) were used in the collection of the data. Chi square analysis, t test in Independent Groups and One-Way Variance analysis were performed respectively for crosstabs, in the comparison of the scale with two option questions and for the variables with more than two options.

Findings: When the classes that students received education and their SBMI total scores were compared; despair and deterioration in interpersonal relations and the SBMI total score averages were significantly higher in the senior students comparing to the 1st graders and it was determined that they had negative beliefs about mental illnesses ($p<0.05$). It was determined that the students received 48.71 ± 14.91 from the SBMI's total score average, 21.00 ± 6.07 from dangerousness subscale total score average, 25.92 ± 9.96 from despair and interpersonal relationships subscale total score average, and 1.80 ± 2.60 from shame subscale total score average; and it was determined that they had positive beliefs for individuals with mental diseases.

Conclusion: It was seen that the students had positive beliefs for mental diseases; however it was concluded that even the students who want to work as psychiatric nurses had negative attitudes in regard to despair related to patients and deterioration in interpersonal relationships.

Key Words: Mental Illness, Belief, Nursing Student.

*Bu çalışma 13. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongre'sinde sözel sunum olarak sunulmuştur.

*Sorumlu Yazar: Tülay DEMIRAY

Adres: NPIstanbul Beyin Hastanesi, İstanbul.

e-posta: tulayasan@gmail.com

Geliş tarihi: 31.07.2018 Düzeltme Tarihi: 04.10.2018 Kabul tarihi: 17.10.2018

Giriş

Damgalama, sağlık ile ilgili birçok alanda dikkat çeken bir konu olmakla birlikte en çok toplumun ruhsal hastalıklara yönelik damgalaması, hastaların ve aile üyelerinin çare arama davranışını ve tedavilerini etkilemektedir. Damgalanmış insanlar, önemsiz ve değersiz bir toplumsal kimliğe bürünürler (Bilge ve Çam, 2010). Damgalama, ruhsal hastalığa sahip bireylere, ailelerine hatta hastaların arkadaşlarına yapılmakta, hastaların ve hasta ile ilişkisi olan her bireyin de, toplumdan dışlanmasına neden olmaktadır. Bu durum ise, hastanın tedavi ve iyileşme sürecinde olumsuzluk yaratmaktadır (Akdede, Alptekin, Topkaya ve Belkız, 2004). Damgalamanın sonucunda ruhsal hasta ve hasta yakınları toplumdan dışlanmakta, sağlık yardımı arama davranışları göstermemektedir. Bu nedenle; ruh sağlığı ve hastalıkları profesyonelleri olmak üzere, toplumun diğer üyelerinin de, bu olumsuzluklarla mücadele etmede gerekli sorumlulukları yerine getirmeleri gerekmektedir (Çıtak ve ark., 2010).

Damgalamayı toplumda yapan kesimlere bakıldığında; hastaların aileleri, arkadaşları, medya, sağlık ekibi üyeleri ve hatta psikiyatri de çalışan sağlık ekibi üyelerinin olduğu görülmektedir (Bilge A.2010, Çam O,2013).

Damgalama ile ilgili, hasta ailelerinin ruhsal hastalıklarla ilgili inançlarına bakıldığında; duygu durumu, psikotik bozukluk, anksiyete bozukluğu tanısı alan hasta yakınlarının, orta düzeyde olumsuz görüş ve tutum sergiledikleri ve eğitim düzeyi arttıkça da, hastalığa ilişkin damgalama eğilimlerinin arttığı bulunmuştur (Özbaşı, Küçük ve Buzlu, 2008). Hastaların, hastalık belirtileri arttıkça, hasta ailelerinin, eleştirel/düşmanlık davranışlarının ve damgalamanın arttığı görülmüştür (Karancı ve İnandılar, 2002).

Ruhsal hastalık ve hasta gibi henüz daha tam anlamı ile açıklanması zor olan konularda, olumsuz inanç, tutum ve yaklaşımlar sonucunda damgalamanın olması kaçınılmaz görünmektedir. İşte bu noktada, psikiyatrist, psikiyatri hemşiresi, psikolog, sosyal çalışmacı gibi alanın uzmanları ile toplum liderlerinin yapacağı ortak hareketlere, çalışmalara ve becerilere gereksinim vardır. Ancak; bazı psikiyatrist'lerin hasta reçetelerine "şizofreni" tanısı yazılmaması gerektiği; bazı hekimlerin ise, yazılmasının damgalamayı kırıcı bir unsur olduğunu düşündükleri görülmüştür (Saillard, 2010). Ayrıca; psikiyatri dışında çalışan hemşire ve hekimlerin ruhsal hastalığı olan çoğu hastayı saldırgan buldukları belirlenmiştir (Bağ ve Ekinci 2005).

Benzer şekilde; toplum, psikiyatri alanında ve alan dışı olan sağlık ekibi üyelerinin yanında, ergenler ve üniversite öğrencileri ile ruhsal hastalıklara yönelik yapılan çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Psikiyatri hastasıyla hiç karşılaşmamış öğrencilerin, ruhsal hastalığı utandırılması gereken bir unsur olarak gördükleri, hastaları tehlikeli buldukları saptanmıştır (Ünal, Hisar, Çelik ve Zeynep, 2010). Lise öğrencilerinin ruhsal hastalığa yönelik tutumlarının incelendiği bir çalışmada, olumsuz tutum ve önyargılarının olduğu, hastaları tehlikeli olarak düşündükleri, ruh sağlığı hastanesiyle aynı il/ilçede yaşayan öğrencilerin tutumlarının farklılaştığı saptanmıştır. Bu farklılıkların giderilmesi için; lise dönemindeki ergenlerin, toplum ruh sağlığı hemşireleri tarafından bilgilendirilmesi önerilmektedir. (Oban ve Küçük, 2011). Tıp öğrenimi gören öğrencilerle yapılan

çalışmalarda da benzer sonuçlar bulunmuştur (Aydın, Yiğit ve İnandı, 2003; Bilge ve Çam, 2010; Saillard, 2010; Subaşı ve Çilingiroğlu, 2003).

Toplumun genç nüfusunu oluşturan hemşire öğrencilerinin psikiyatri hastası ile yakın ilişkilere (dertleşme, aynı odayı paylaşma, uzun süre birlikte yolculuk yapma, evlenme gibi) sınırlamalar getirilmesi gerektiği düşüncelerinin olduğu bulunmuştur (Bağ ve Ekinci 2005). Psikiyatri eğitimi alan öğrencilerle yapılan bir çalışmada ise; çare arama ve şizofreni tedavisi ile ilgili olumlu tutum iyileşmesi içinde oldukları sonucu bulunmuştur (Kayhan 2009).

Ruhsal hastalıklara yönelik damgalama, toplumun her kesiminde olduğu gibi, tıp ve hemşirelik alanında çalışan sağlık profesyonellerinde de yaygın olarak görülmektedir. Bu durum psikiyatrik hastalığa sahip olan bireylerin, ailelerin ve arkadaşlarının dışlanmasına sebep olmakta, hastaların tedavi süreci açısından sıkıntılı bir durum ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle, toplumun, sağlık profesyonellerinin, hasta ve hasta ailelerinin, psikiyatri profesyonelleri gibi eğitilmiş bireyler ve medya gibi kanallarla bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

Bu amaçla araştırmamız; hemşirelik birinci ve son sınıf öğrencilerinin ruhsal hastalıklara karşı inançlarını belirlemek amacı ile planlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Tipi

Araştırma tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma; 2014-2015 güz yarıyılında, Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören öğrenciler ile yapılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'de 2014-2015 güz yarıyılında öğrenim gören toplam 234 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş öğrencilerin tamamına ulaşmak hedeflenmiştir. Ancak; 10 öğrencinin anket uygulamasını reddetmesi nedeni ile örneklemini; 86 son sınıf öğrencisi ve 138 birinci sınıf öğrencisi olmak üzere 224 gönüllü öğrenci oluşturmuştur. Araştırma tanımlayıcı olarak gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Verilerin toplanmasında, Kişisel Bilgi Formu ve Ruhsal Hastalığa Yönelik İnançlar Ölçeği (RHYİÖ) kullanılmıştır (Bağ ve Ekinci, 2005; Bilge ve Çam, 2010; Ünal ve ark.ları, 2010).

Kişisel Bilgi Formu; Sosyodemografik bilgiler ve öğrencilerin ruhsal hastalığa ilişkin görüşlerinden oluşturulmuştur. Kişisel bilgi form'unda, öğrencilerin kişisel bilgilerinin yanısıra, kendileri ve ailelerinde daha önce psikiyatrik bir hastalık öyküsü olup olmadığı, psikiyatri hastası ile çalışıp isteme durumu ile ilgili sorular bulunmaktadır.

Ruhsal Hastalığa Yönelik İnançlar Ölçeğinin (RHYİÖ); Bilge ve Çam (2008) tarafından yapılan geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. 6'lı Likert tipi bir ölçek olup, Tamamen katılmıyorum: 0, Çoğunlukla katılmıyorum: 1, Kısmen katılmıyorum: 2, Kısmen katılıyorum: 3, Çoğunlukla katılıyorum: 4, Tamamen katılıyorum: 5 şeklinde puanlanmaktadır. Üç alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçek toplam Cronbach Alpha katsayısı .82, alt ölçekler ise Çaresizlik ve Kişilerarası İlişkilerde Bozulma Alt Ölçeği .80, Tehlikeli Alt Ölçeği .71 ve Utanma Alt Ölçeği .69'dur.

Tehlikeli Alt Ölçeği: Bu alt ölçek ruhsal hastalıkların ve hastaların tehlikeli olduğundan bahseder. Alt ölçek 1,2,3,4,5,6,7 ve 13.maddeleri içermektedir.

Çaresizlik ve Kişilerarası İlişkilerde Bozulma Alt Ölçeği: Bu alt ölçek ruhsal hastalıkların kişilerarası ilişkiyi etkileme ve buna bağlı çaresizlik durumlarından bahseder. Bireyin özellikle duygusal etkilenmesinden dolayı, ruhsal hastalıklı bireylerle kişilerarası ilişki sürecinde kendini engellemesini ve çaresizlik yaşadığını ifade eder. Alt ölçek 8,9,10,11,14,16,17,18,19,20,21.maddeleri içermektedir.

Utanma Alt Ölçeği: Bu alt ölçek ruhsal hastalığa yönelik bireylerin utanma duygusu yaşadığını ifade eder. Alt ölçek 12.ve 15.maddeleri içermektedir.

Verilerin Analizi

SPSS 20.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Çapraz tablolarda ki kare analizi, ölçeğin iki seçenekli sorularla karşılaştırmasında bağımsız gruplarda t testi, iki seçenekten fazla olan değişkenlerde tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırma öncesinde kurumdan yazılı izin alınmıştır. Ayrıca, araştırmaya katılan Öğrencilere araştırmanın amacı açıklanarak sözlü izinleri alınmıştır.

Bulgular

Tablo 1'de sosyodemografik değişkenler ile RHYİÖ ve alt ölçeklerin toplam puan ortalamalarının karşılaştırılmasına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan toplam 224 öğrencinin; %79.5'i kadın ve %97'si bekar'dır. Öğrencilerin %61.6'sı 1.sınıf, %38.4'ü 4.sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin, %46'sı il'de doğmuşken, %41.1'i ilçede, %12.9'u ise köyde doğmuştur. Öğrencilerin % 85.3'ü şimdye kadar ruhsal sıkıntı yaşamış olduğunu ve % 11.2'si ailesinde ruhsal hastalığı olan yakınının olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin %65.2'si mezun olduktan sonra hemşire olarak psikiyatri hastaları ile çalışmak istediklerini belirtmiştir.

Tablo 1. Sosyodemografik değişkenler ile RHYİÖ ve alt ölçeklerin toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması (N=224).

Değişkenler	n	%	Tehlikelilik x̄±ss	Çaresizlik ve Kişilerarası İlişkilerde Bozulma x̄±ss	Utanma x̄±ss	Toplam x̄±ss
Cinsiyet						
Kadın	178	%79.5	2.60±0.78	2.33±0.90	0.82±1.27	2.30±0.71
Erkek	46	%20.5	2.60±0.75 t:-0.02 p:0.99	2.44±0.92 t:-0.70 p:0.48	1.22±1.40 t:-1.87 p:0.06	2.39±0.72 t:-0.75 p:0.45
Medeni durum						
Bekar	217	%97	2.60±0.78	2.34±0.90	0.91±1.31	2.31±0.71
Evlü	7	%3	2.51±0.69 t:0.28 p:0.78	2.86±0.97 t:-1.49 p:0.14	0.57±0.79 t:0.68 p:0.50	2.53±0.70 t:-0.80 p:0.43
Okuduğu sınıf						
1.Sınıf	138	%61.1	2.60±0.79	2.24±0.92	0.95±1.33	2.25±0.74
4.Sınıf	86	%38.4	2.59±0.75 t:0.06 p:0.95	2.55±0.85 t:-2.51 p:0.01	0.83±1.27 t:0.67 p:0.50	2.43±0.64 t:-1.88 p:0.04
Doğum yeri						
Köy	29	%12.9	2.85±0.91	2.53±0.91	1.22±1.64	2.54±0.80
İlçe	92	%41.1	2.47±0.83	2.23±0.93	0.78±1.25	2.20±0.72
İl	103	%46	2.64±0.66 F:3.01 p:0.04	2.42±0.87 F:1.72 p:0.18	0.91±1.24 F:1.28 p:0.28	2.36±0.66 F:2.87 p:0.06
Şimdye kadar ruhsal sıkıntı yaşama durumu						
Evet	33	%14.7	20.64±6.32	23.06±8.84	0.85±1.66	44.85±12.33
Hayır	191	%85.3	21.01±6.04 t:-0.057 p:0.954	26.41±10.08 t:-1.795 p:0.074	1.96±2.70 t:-2.293 p:0.023	49.38±15.24 t:-1.619 p:0.107
Ailede ruhsal hastalık varlığı						
Evet	25	%11.2	20.08±6.65	26.32±10.22	1.36±2.33	47.76±15.84
Hayır	199	%88.8	21.15±6.02 t:-0.829 p:0.408	25.89±9.99 t:0.203 p:0.839	1.87±2.64 t:-0.926 p:0.356	48.91±14.86 t:-0.363 p:0.717
Psikiyatri hastaları ile çalışmak isteme durumu						
Evet	146	%65.2	20.07±6.02	2.57±9.85	1.40±2.25	46.04±14.86
Hayır	78	%34.8	22.59±5.78 t:-3.021 p:0.003	22.59±5.78 t:-2.490 p:0.014	2.45±2.97 t:-2.964 p:0.003	53.00±13.03 t:-3.474 p:0.001

t: t testi, F: Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)

Öğrencilerin okudukları sınıf ve RHYİÖ toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında; çaresizlik ve kişilerarası ilişkilerde bozulma ve RHYİÖ toplam puan ortalaması 4.sınıf öğrencilerinin, 1.Sınıfların toplam puan ortalamasından anlamlı derecede yüksek olup olumsuz inanca sahiptir (p<0.05). Köyde doğan öğrencilerin, tehlikelilik alt ölçek toplam puan ortalamaları 2.85±0.91 olup, olumsuz inancı, diğer yerleşim yerlerine göre anlamlı derece yüksektir (p<0.05)

Şimdye kadar ruhsal sıkıntı yaşayan öğrencilerin, utanma alt ölçeği toplam puan ortalamaları 0.85±1.66 olup ruhsal sıkıntı yaşamayan öğrencilere göre anlamlı olarak düşüktür (p<0.05). Psikiyatri hastalarıyla çalışmayı istemeyen öğrencilerin toplam puan ortalaması 53.00±13.03 olumsuz inancı psikiyatri hastalarıyla çalışmak isteyen öğrencilerden anlamlı derecede daha yüksek olmasına rağmen, psikiyatri hastalarıyla çalışmak isteyen öğrencilerin, çaresizlik ve kişilerarası ilişkilerde bozulma alt ölçek puanı

22.59±5.78 olup, olumsuz inanca sahip oldukları görülmektedir ($p<0.05$).

Tablo 2'de RHYİÖ ve alt ölçeklerinin toplam puan ortalamaları verilmiştir. Buna göre; RHYİÖ ölçeğinin toplam puan ortalaması 48.71±14.91, Tehlikelilik alt ölçeği toplam puan ortalaması, 21±6.07, Çaresizlik ve Kişilerarası İlişkilerde Bozulma alt ölçeği toplam puan ortalaması 25.92±2.60, Utanma alt ölçeği toplam puan ortalaması ise; 1.80±2.60 olarak bulunmuştur.

Tablo 2. RHYİÖ ve alt ölçeklerin toplam puan ortalamaları

RHYİÖ ve alt ölçekleri	n	Minimum (min)	Maximum (max)	Aritmetik Ortalama X	Std. Sapma SS
Tehlikelilik	224	5	37	21,00	6,07
Çaresizlik ve Kişilerarası İlişkilerde Bozulma	224	2	56	25,92	9,96
Utanma	224	0	10	1,80	2,60
Toplam	224	7	98	48,71	14,91

Tartışma

Damgalama, ruhsal hastalıklara yönelik toplumun her kesiminde, psikiyatri dışı ve psikiyatri'de çalışan psikiyatri profesyonellerinin dahi yaptıkları, olumsuz bir olgudur. Bu durum, ruhsal hastalıklara yönelik tutumları olumsuzlaştırarak, hastaların dışlanması ve toplumsal geri çekilme yaşamalarına neden olmaktadır. Bu nedenle sağlık profesyonellerinin öncelikli olarak, damgalamaya ilişkin eğer varsa olumsuz düşüncelerini değiştirmeleri, toplumda damgalamayı önlemeye yönelik bir takım programlar ve müdahalelerde bulunmaları gerekmektedir (Bilge ve Çam, 2010; Çam ve Bilge, 2013).

Çalışmamızda; cinsiyetler arası ruhsal hastalığa yönelik inancın değişiklik göstermediği bulunmuş ve benzer çalışmalar ile desteklenmiştir (Javed, Naeem, Kingdon ve ark., 2006; Ünal ve ark., 2010; Oban ve Küçük, 2011). Çalışmamızdaki bu sonucu, günümüzde geleneksel cinsiyet rolleriyle ilgili ayrımcılığın ortadan kalkmasına bağlayabiliriz.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara bakıldığında; 4.sınıf öğrencilerinin çaresizlik ve kişilerarası ilişkilerde bozulma alt ölçek toplam puan ortalamalarının ve RHYİÖ toplam puan ortalamalarının yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Tıp fakültesinde okuyan, fakat psikiyatri dersi almayan öğrenciler ile yapılan çalışmada, öğrencilere şizofreni ile ilgili filmler, konferanslar ve eğitimler verildiğinde öğrencilerde tutum değişikliği olduğu görülmüştür. Fakat, 1 ay sonra bu durumun değiştiği ve eğitimin etkisinin azalarak, psikiyatrik hastalığa yönelik olumsuz tutumun tekrarlandığı görülmüştür. (Altındağ, Yanık, Üçok, Alptekin ve Özkan, 2004). Bulgumuzu, 4.sınıf öğrencilerinin ruh sağlığı ve hastalıkları dersi ve uygulaması sırasında, ruhsal bozukluğu olan hastaların kronik süreç yaşamalarına ve farklı bir hemşirelik alanı ile ilgilenip, bu alan ile ilgili farklı korkularına ya da biyolojik temelli eğitim olan tıp ve hemşirelik alanlarının biyolojik temelli eğitim dışında görülen psikiyatri alanına açık olmamasına ve psikiyatri eğitiminin kısa süreli olmasına bağlayabiliriz.

Doğum yeri köy olan öğrencilerin ruhsal hastalığa yönelik tehlikelilik olumsuz inançları anlamlı olarak yüksektir ($p<0.05$). Yapılan bir çalışmada, kırsal kesimde yaşayanların, depresyonlu

hastalara karşı tutumlarının kentsel alanda yaşayanlara göre daha olumsuz olduğu bulunmuştur (Taşkın, Şen, Özmen ve Aydemir, 2006). Bu bulgu çalışmamızla benzerlik göstermekte olup, öğrencilerin yetiştirildikleri kültürde ruhsal hastalıklara yönelik damgalamanın var olduğunu, bireylerde hastanın ve hastalığın tehlikeli olduğuna yönelik inançlarının olmasından kaynaklanabilir. Ayrıca bu çalışma ile, psikiyatri hastalarına yapılan damgalamanın sadece, öğrenciler düzeyinde değil, toplumsal düzeyde bir sorun olduğunu görebiliriz.

Şimdiye kadar herhangi bir ruhsal hastalık yaşayan öğrencilerin, utanma alt ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalamaları daha düşük olup, ruhsal hastalıklar ile ilgili, hastalardan utanmadıkları ve bununla ilgili inançlarının olumlu olduğu sonucuna varılmıştır ($p<0.05$). Ruhsal hastalık yaşayan ergenlerin olumlu inançları daha yüksek bulunmuştur (Oban ve Küçük 2011). Ruhsal hastalık yaşayan öğrencilerin, hastalık süreçlerini bildikleri ve bu konuda hastalara yönelik empati düzeylerinin artmasına bağlayabiliriz.

Ailelerinde ruhsal sıkıntı olan ve olmayan öğrencilerin, ruhsal hastalığa yönelik inançları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Akrabalarında ruhsal hastalık olan üniversite öğrencilerinin, hastaların utanılması, tehlikeli görülmesi gereken bireyler olduğuna ilişkin tutumlarının düşük olduğu bulunmuştur (Ünal ve ark. 2010). Çalışmamızın, benzer sonuçları içermemesini, hemşirelik öğrencilerinin aldıkları hemşirelik eğitimin içeriğinde, insan, terapötik yaklaşım, iletişim gibi temel kavramlara vurgu yapılmasının katkısı olabilir.

Hemşire olarak, ruhsal hastalığı olan bireylerle çalışmak istemeyen öğrencilerde; psikiyatri hastalarını tehlikeli ve utanılacak kişiler olarak gördükleri ve bu nedenle daha olumsuz bir inanca sahip oldukları ortaya çıkmıştır ($p<0.05$). Diğer yandan; psikiyatri kliniğinde çalışmak isteyen öğrencilerin, psikiyatri hastaları ile ilgili çaresizlik ve kişilerarası ilişkilerde bozulma alt ölçek toplam puan ortalamasından aldıkları puan daha yüksek olup bu durum ile ilgili olumsuz inanca sahiptirler ($p<0.05$). Yapılan bir araştırmaya göre; öğrencilerin %50'sinin ilgi alanları olduğu için psikiyatri hemşireliği alanında lisans üstü eğitim yapmak istedikleri ortaya çıkmıştır. (Sertkaya, Leblebici ve Bozkurt, 2010).

Mezuniyet sonrası öğrencilerin %40'ının psikiyatri hemşiresi olarak çalışmak istedikleri sonucunu bulmuştur (Demir ve Gökdoğru 2002). Çalışmamızdaki ruhsal hastalığa yönelik bulguların olumlu bulunmasını, psikiyatri kliniğinde çalışacak hemşirelerin isteyerek çalışacak olmalarına, dolayısıyla damgalamanın azalacağı ve hasta bireye ve aileye verilecek bakımın kalitenin artmasında önemli katkılar vereceği düşünülmektedir. Psikiyatri kliniği'nde çalışmak isteyen öğrencilerin ise, çaresizlik ve kişilerarası ilişkilerde bozulma alt ölçek toplam puan ortalamasının yüksek olması, uygulama sırasında ruhsal hastalıkların kronik süreçte sahip olan hastalıklar olduğunu gördüklerine bağlayabiliriz.

Çalışmamızda, hemşirelik öğrencilerinin, ruhsal hastalıklara yönelik inançlarının olumlu olduğu sonucu bulunmuştur. Lise öğrencileri ile yapılan bir çalışmada; öğrencilerin, ruhsal hastalıklara karşı olumsuz tutum ve sosyal mesafe içinde oldukları, başka bir çalışmada ise; üniversitede öğrenim gören 300 öğrenci ve öğretmenin

olumsuz tutum içinde oldukları sonucu bulunmuştur (Oban ve Küçük, 2011; Javed ve ark., 2006). Hemşirelik öğrencilerinin şizofreni'ye yönelik tutumları ile ilgili bir çalışmada, psikiyatri hastaları ile ilgili bilgilendirilen öğrencilerin olumlu tutum içinde oldukları sonucu bulunmuştur (Kayahan 2009). Başka bir çalışmada ise; hemşirelik öğrencilerinin ruhsal hastalıklara yönelik olumlu tutum içerisinde oldukları bulunmuştur (Çıtak ve ark. 2010). Bu çalışmalar, çalışmamızı destekler niteliktedir. Hemşirelik öğrencilerinin ruhsal hastalığa yönelik olumlu inançlarının olması, meslek yaşantılarında ruhsal hastalığa sahip bireyler ile çalıştıklarında önyargısız bakımı benimsemeleri yönünde bir görüş verilebilir. Bu sonuç; hem hemşirelik mesleği açısından, hem de toplumsal damgalanmanın azaltılması açısından önemli bir göstergedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda, hemşirelik 1.sınıf ve 4.sınıf öğrencilerinin RHYİÖ ve alt ölçek toplam puan ortalamalarının düşük bulunduğu ve ruhsal hastalığa yönelik olumlu tutum içinde oldukları saptanmıştır. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfa, doğdukları yere, şimdiye kadar ruhsal bir sıkıntı yaşama durumuna göre, hemşire olarak psikiyatri kliniğinde çalışmak istemelerine göre; RHYİÖ'den aldıkları toplam puan ortalamasının anlamlı derecede farklılaştığı sonucu bulunmuştur.

Araştırma sonuçları doğrultusunda;

- Hemşirelik öğrencilerinin, teorik derslerinde damgalamaya ilişkin konulara daha fazla yer verilmesi ve eğitimleri sırasında tekrarlanması,
- Uygulama eğitimleri sırasında ruhsal hastalar ile daha fazla çalışmalarının sağlanması, hasta ve hastalıklar ile ilgili farkındalık toplantılarının artırılması,
- Örneklem sayısının artırılarak çalışmaların yapılması, önerilebilir.

Kaynaklar

1. Akdede BBK, Alptekin K, Topkaya ŞÖ, Belkız B ve ark.(2004). Gençlerde Şizofreniyi Damgalama Düzeyi.Yeni Symposium.42:113-7.
2. Altındağ A, Yanık M, Üçok A, Alptekin K, Özkan M. (2004). Damgalamayı Azaltıcı Bir Programın Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Şizofreniyeye İlişkin Tutumları Üzerine Etkileri. 40. Ulusal Psikiyatri Kongresi. s.424-425.
3. Aydın N, Yiğit A, İnandı T.(2003). Kırkpınar İ.Attitudes of hospital staff toward mentally ill patients in a teaching hospital, Turkey. Int J SocPsychiatry. 49(1):17-26.
4. Bağ B, Ekinci M. (2005). Sağlık Personelinin Ruhsal Sorunları Olan Bireylere Yönelik Tutumlarının Araştırılması. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. www.e-sosder.com. 3(11): 107-127.
5. Bilge A, Çam O. (2010) Ruhsal Hastalığa Yönelik Damgalama ile Mücadele. TAF Prev Med Bull. 9:71-8.
6. Çam O, Bilge A. (2013) Türkiye'de Ruhsal Hastalığa /Hastaya Yönelik İnanç, Tutum ve Damgalama Süreci: Sistemik Derleme. Journal of Psychiatric Nursing.4(2):91-101.
7. Çıtak AE, Budak E, Kaya Ö, Öz Ş ve ark. (2010). Başkent Üniversitesi'nde Öğrenim Gören Hemşirelik Öğrencilerinin Ruhsal Hastalıklara Karşı İnançlarının Belirlenmesi.Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi.s:68-73.
8. Demir Y., Gökdoğan F. (2002).Öğrencilerin "Psikiyatri Hemşireliği" Dersini Değerlendirmesi.Düzcü TıpFakültesi Dergisi.4 (3): 10-15.

9. Javed Z, Naeem F, Kingdon D. ve ark. (2006). Attitude of the university students and teachers towards mentally ill, in Lahore, Pakistan.J AyubMedCollAbbottabad. 18(3):55-8.
10. Karancı AN, İnandılar H. (2002). Predictors of components of expressed emotion in major caregivers of Turkish patients with schizophrenia. Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol. 37:80-88.
11. Kayahan M. (2009). Hemşirelik Öğrencilerinin Şizofreniyeye Karşı Tutumları ve Psikiyatri Eğitiminin Etkisi. HarranÜniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi.6(1):27-34.
12. Oban G, Küçük L. (2011).Ergenlerde Ruhsal Hastalıklara Yönelik Damgalamayı Etkileyen Etmenler. Journal ofPsychiatric Nursing. 2(1):31-39.
13. Özbağ D, Küçük L, Buzlu S. (2008) Ruhsal Bozukluğu Olan Bireye Sahip Ailelerin Hastalığa Karşı Tutumları.Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi. 21:14-23.
14. Ryan CS, Robinson DR, Hausmann LM ve ark. (2001). Stereotyping among providers and consumers of public mental health services. Behav Modif.25(3): 406-442.
15. Saillard K E. (2010). Ruhsal Hastalara Yönelik Damgalamaya İlişkin Psikiyatrist Görüşleri ve Öneriler.Türk Psikiyatri Dergisi.21(1): 14-24.
16. Sertkaya Y, Leblebici T, Bozkurt S. (2010). Psikiyatri Dersi Alan Hemşirelik Öğrencilerinin Psikiyatri Dersi ve Psikiyatri Hemşireliği ile İlgili Görüşleri.IV.Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi. (24-26 Haizran 2010). s.149.
17. Subaşı N, Çilingiroğlu N. (2003). Bir Tıp Fakültesi 1. Sınıf Öğrencilerinin Psikiyatrik Hastalıklarla İlgili Bazı Duygu ve Düşünceleri.10. Ulusal Sosyal Psikiyatri Kongresi. s.68, Ankara.
18. Taşkın TO, Şen SF, Özmen E, Aydemir Ö. (2006). Kırsal Kesimde Depresyonlu Hastalara Yönelik Tutumlar: Sosyal Mesafe ve Etkileyen Etmenler. Psychiatry in Türkiye. 8:11-7.
19. Ünal S, Hisar F, Çelik B, Zeynep Ö. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Ruhsal Hastalığa Yönelik İnançları.DüşünenAdam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi. 23:145-150.